افغانان د ټاکنیز نظام د اصلاح د پلان ستاینه کوي

Author: IWPR Afghanistan

د ټاکنیز نظام د زیات دموکراتیک کولو لپاره په پام کې له نیول شوو بدلونونو څخه عمومي حمایت

د راتلونکو ښو ټاکنو د سرته رسولو لپاره د افغانستان د ټاکنیز نظام د سمون د پلاوي له خوا تدوین شوی یوولس فقره ییز پلان د آی ډبلیو پي آر د یوې مناظرې د ګډون کوونکو له ستاینې سره مخامخ شو.

حکومت د ټاکنیز نظام د سمون کمیسون د روان کال په پیل کې رامنځته کړ چې له اوږدې مودې راهیسې د ځنډول شوو پارلماني ټاکنو د سرته رسولو دمخه د رایې ورکولو سیستم له سره ورغاوي.

د اوسني پارلمان قانوني دوره سږکال د جون د میاشتې په ۲۲ پای ته رسېدلې او ولسمشر، محمد اشرف غني د یو فرمان له لارې د هغې دوره د نوو ټاکنو تر سرته رسولو پورې وغځوله.

تېره میاشت د اورزګان، کونړ، کندهار او پکتیکا د ولایتونو په غونډو کې پام د ټاکنیز نظام د سمون وړاندیزونو ته اوښتی و، ترڅو په مخکنیو ټاکنو کې د سرته رسېدلو پراخو درغلیو د تکرار مخه ونیول شي. په دې وړاندیزونو کې د پېژندپاڼو د وېش، د ښځو د پراخ لاسرسی او دندې سرته رسولو ته د نوماندانو د وړتیا د ډاډمنولو د سیستمونو رامنځته کول شامل دي.

د افغانستان په سویل مرکزي ولایت، اورزګان کې د ولایتي شورا غړي عبدالکریم خادمزي د کمیسون د پلان ستاینه وکړه.

هغه وویل: «که حکومت دا پلان تصویب کړي، د ټاکنیز بهیر د شفافیت په راوستلو کې به مرسته وکړي.»

لیکوال او ژورنالست، نجیب الله لطیف وویل: «ما د ټاکنیز نظام د اصلاح د کمیسون یوولس فقره ییز پلان لوستی دی، چې تر ټاکنو دمخه د برښنایي پېژندپاڼو پر وېشلو ټینګار کوي.»

هغه وویل، په روان حالت کې یو سړی کولای شي د رایې د ورکولو له یوه کارت څخه زیات کارتونه لاسته راوړي.

د ټاکنو د خپلواک کمیسون د عامه خبرونې د څانګې مشر، عبدالجلیل وویل، اداره یې د کمیسون د اصلاح د وړاندیزونو ملاتړ کوي.

هغه وویل: «د حل هغه لارې، چې د ټاکنیز نظام د اصلاح کمیسون ولسمشر ته وړاندې کړې، پلې شي، کېدای شي راتلونکې ټاکنې ښې وي.»

په ختیځ ولایت کونړ کې د مناظرې برخوال هم خوشبین وو. ژورنالست او د مدني ټولنې فعال، خیبر ډګر هیله څرګنده کړه چې وړاندېز شوي بدلونونه به د افغان قانون جوړوونکو وړتیا او اهلیت د منلو وړ کړي.

هغه وویل: «په راتلونکي کې به جنګ سالاران ونه کړای شي په زور خپل نوماندان بریالي کړي، ځکه د ټاکنیز نظام د اصلاح کمیسون پارلمان ته د ځان د نوملولو لپاره د لوړو زده کړو درلودل مخکنی شرط ایښی. دا یو ښه خبر دی.»

نوموړي زیاته کړه: «زه دامنم. د پارلمان غړي باید لوړې زده کړې ولري، ځکه قانون جوړوونکي مهمې پرېکړې کوي چې ټول ولس اغېزمنوي.»

د کونړ ولایت د نورګل ولسوال، سید زېورشاه سادات وویل، افغانان اوس د ټاکنو د درغلیو پر خطر ښه پوهېدلي او د دې ترڅنګ ډېرې غوښتنې هم لري.

نوموړي زیاته کړه: «که چېرته نړیوال څارونکي په سم ډول د ټاکنو کمیسون څارلی وای او ګټورې سلا مشورې یې ورسره کړې وای، نو دمخه به مو هم دا راز ستونزې نه درلودې.»

هغه مهال چې یوه ګډون کوونکي د ټاکنیز نظام د اصلاح د کمیسون د قانونیت پر اړه پوښتنه وکړه، سادات په ځواب کې وویل، له پوښتنې پخپله څرګندیږي چې افغانستان څومره پرمختګ کړی دی.

هغه وویل: «موږ ته پکار ده چې ١٤ کاله دمخه وضع راپه زړه کړو؛ هغه مهال موږ کوم سیستم نه درلود او نه مو داسې سرچینې درلودې چې پر خپلو پښو روان حکومت مو پرې جوړ کړی وای. خلکو له خپل ولسوال څخه د پوښتنو فرصت نه درلود.»

هغه وویل: «اوس پر دې باور یو چې رایې ورکول په رښتیا هم زموږ راتلونکې بدلولای شي.»

په سویلي ولایت کندهار کې د ولایتي شورا پخوان غړې، فریدې احمدي مناظرې ته وویل، برښنایي پېژندپاڼې به په سیاست کې د ښځو مشارکت ته وده ورکړي.

هغې وویل: «د کندهار ښځې د رایې ورکولو ستونزه لري. درغلي د هغوی له حقونو څخه نوره سرغړونه هم کوي. د دې کار د درولو لپاره د برښنایي پېژندپاڼو وېش یو لومړیتوب شمېرل کیږي.»

د مدني ټولنې فعال او د کندهار د ځوانانو د ټولنې مشر، فرید احمد ظفر وویل، د ټاکنیز نظام د اصلاح د بریالیتوب لپاره غښتلی لاس او نړیوال ملاتړ پکار دی.

هغه وویل: «اصلاحات د ملي یووالي د حکومت د مشرانو او همدارنګه د متحده ایالتونو او نړیوالې ټولنې پیاوړې ارادې ته اړتیا لري.»

ظفر یادونه وکړه، هغه مهال چې بهرنیو حکومتونو ګواښ وکړ، که د ټاکنیز فساد په اړه ګام وانخستل شي، نو خپلې مرستې به بندې

کړي، «له هغه وروسته افغان حکومت اړ شو په بیړه پر اصلاحاتو خبرې وکړي.»

د کندهار د ښځو د چارو رئیسې، رقیې اڅکز[illegible] وویل، ډاریږي چې اصلاحات به یوازې د نندارې لپاره وي.

هغې وویل: «په دې هېواد کې د هر څه لپاره قوانین جوړیږي، خو پلي کېدل یې نشته.»

په کندهار د افغانستان د ټاکنو د خپلواک کمیسون مشر، عبدالرحمن وویل، امنیتي ستونزې د عادلانه ټاکنو پر وړاندې د یو ستر خنډ په توګه په خپل ځای پاتې دي.

هغه وویل: «که برښنايي پېژندپاڼې ونه وېشل شي، د ټاکنیز کمیسون له خوا د اصلاحاتو پلي کېدل کومه مرسته نه کوي. که چېرته امنیت ډاډمن نشي، له درغل[illegible] سره مل ستونزې به نه یوازې موجودې وي، بلکې زیاتې به شي.»

په سویل ختیځ کې د پکتیکا په ولایت کې د جوړې شوې مناظرې ګډون کوونکو وویل، که اصلاحات هر څومره ګټور وي، تر پارلماني ټاکنو دمخه به یې پلي کېدو ته وخت نه وي.

د مدني ټولنې یوه فعال، محمدالله همتیار د پلان پر مهمو ټوکو رڼا واچوله، لکه د برښنايي پېژندپاڼو وېش، په ټاکنیز کمیسون کې د ښځینه کارکوونکو ګومارل او د دې ډاډ تر لاسه کول چې یوازې زده کړې لرونکي نوماندان ځانونه نومولای شي. هغه یادونه وکړه، دا کارونه ډېر وخت ته اړتیا لري چې پلي شي.

هغه وویل: «د اصلاحاتو په پلان کې داسې شیان شته چې ټاکنیزه روڼتیا ډاډمنولای شي، خو دا کار د راتلونکو پارلماني ټاکنو دمخه ناشونی دی.»

د ولایتي شورا غړي، عبدالمبین فقیرزاده وویل، د دې کار پوه لاره داده چې رایې ورکول نور هم وځنډول شي.

Location: Afghanistan
Topic: Accountability
Elections
Focus: Youth and Elections, Afghanistan

Source URL: https://iwpr.net/ps/global-voices/%D8%A7%D9%81%D8%BA%D8%A7%D9%86%D8%A7%D9%86-%D8%AF-%D9%BC%D8%A7%DA%A9%D9%86%D9%8A%D8%B2-%D9%86%D8%B8%D8%A7%D9%85-%D8%AF-%D8%A7%D8%B5%D9%84%D8%A7%D8%AD-%D8%AF-%D9%BE%D9%84%D8%A7%D9%86-%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%8A%D9%86%D9%87